

Чинники, що впливають на стан національної економіки. Економічна безпека країни

На функціонування національної економіки системно здійснюють вплив низка чинників:

- стан, рівень розвитку внутрішнього ринку, чинники його саморегулювання;
- регулювання національної економіки з боку держави;
- міжнародна економічна кон'юнктура (стан ринкового середовища);
- економічна політика інших країн;
- діяльність транснаціональних корпорацій, міжнародних економічних організацій та установ.

Визначальним чинником економічного розвитку держави є досягнення її економічної безпеки [1, С.165]. *Безпека* як система корінних, типових властивостей будь-якої країни втілює в собі усі сфери різних галузей життєдіяльності та розвитку людини, суспільства, держави і природи. В цілому, **безпеку** можна визначати як якісну характеристику об'єкта (системи), здатність об'єкта до існування і розвитку, його захищеність від внутрішніх та зовнішніх загроз. Місце, роль та пріоритет кожного елементів безпеки визначаються обставинами, що реально складаються на певний період часу всередині й зовні об'єкта. Зі зміною ситуації життєво важливого значення об'єктивно можуть набувати різні її властивості.

При визначенні економічної безпеки національної економіки слід розмежувати поняття національної безпеки, економічної безпеки та економічної безпеки держави.

Національна безпека будь-якої держави – це системна категорія права, політичної економії та політології, яка тісно пов'язана з категоріями територіальної єдності й недоторканності, агресії та примусу, економічної незалежності та економічного суверенітету тощо. Тобто, це здатність держави ефективно протидіяти впливу наявних чи потенційних загроз її існуванню і незалежному розвитку. При цьому необхідно зауважити, що системоутворюючим елементом, основною складовою поняття „національна безпека” є поняття „*нація*”. Саме з нього випливає розуміння, чому саме безпека є національною, а не державною чи суспільною [6, С.376].

Економічна безпека є провідною складовою національної безпеки. Вона відображає причинно-наслідковий зв'язок між економічною могутністю країни, її воєнно-економічним потенціалом та національною безпекою. Цей зв'язок передбачає з боку держави свідоме підтримання певних пропорцій між нагромадженням валового внутрішнього продукту і військовим будівництвом для забезпечення кількісних та якісних параметрів обороноздатності.

Економічна безпека держави – це спроможність національної економіки забезпечити свій вільний і незалежний розвиток, стабільність громадянського суспільства та його інститутів, достатній оборонний

потенціал країни за всіляких несприятливих умов і варіантів розвитку подій, а також здатність держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз [2, С.166].

Виділяють передусім **три основні складові** економічної безпеки:

1. Економічна незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю за національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі.

2. Стійкість і стабільність національної економіки передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів.

3. Здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізовувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни.

Належний рівень економічної безпеки досягається здійсненням єдиної державної політики, підкріпленої системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім та зовнішнім загрозам. Без такої політики неможливо домогтися виходу з кризи, примусити працювати механізм управління економічною ситуацією, створити ефективні механізми соціального захисту населення.

Зокрема, до **основних принципів** забезпечення економічної безпеки України відносять:

- дотримання законності на всіх етапах забезпечення економічної безпеки;
- баланс економічних інтересів особи, сім'ї, суспільства, держави;
- взаємну відповідальність особи, сім'ї, суспільства, держави щодо забезпечення економічної безпеки;
- своєчасність і адекватність заходів, пов'язаних із відверненням загроз і захистом національних економічних інтересів;
- надання пріоритету мирним заходам у вирішенні як внутрішніх, так і зовнішніх конфліктів економічного характеру;
- інтеграцію національної економічної безпеки з міжнародною економічною безпекою.

До **об'єктів** економічної безпеки відносять не тільки державу, її економічну систему, а й суспільство та особистість. **Суб'єктами** економічної безпеки України є центральні державні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації різних форм власності.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.

2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.

3. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

6. Національна економіка : підруч. / за ред. проф., к.е.н. П. В. Круша. – К. : Каравела ; Піча Ю. В., 2008. – 416 с.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент